

Sygn. akt V CSK 358/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSA Jan Futro (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia w W. –Oddziałowi Wojewódzkiemu w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 kwietnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 18 maja 2009 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i apelację pozwanego oddala:**
- 2. kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego obciąża pozwanego w całości, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2009 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od pozwanego Narodowego Funduszu Zdrowia w W. –Oddziału Wojewódzkiego w W. na rzecz powoda A. S. kwotę 153 036,20 zł z ustawowymi odsetkami od 17 października 2005 r., dalej idące powództwo oddalił, a także rozstrzygnął o kosztach procesu.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia:

Powód prowadzi działalność gospodarczą – Aptekę I. w L. W dniach od 17 czerwca 2005 r. do dnia 9 sierpnia 2005 r. strona pozwana przeprowadziła w aptece powoda kontrolę recept oraz prawidłowości ich realizacji obejmującą okres styczeń – luty 2005 r. Kontroli poddano 12 451 recept, z których zakwestionowano 4 049 na kwotę 155 400,90 zł. Najczęściej powtarzającym się uchybieniem był brak potwierdzenia realizacji skontrolowanych recept. Uchybienie to dotyczyło recept, na podstawie, których wypłacono powodowi refundację w wysokości 153 036,20 zł. Odpis protokołu doręczono powodowi, który pismem z dnia 20 sierpnia 2005 r. poinformował stronę pozwaną, że uchybienie polegające na braku potwierdzenia realizacji recept zostało usunięte. W dniu 20 września 2005 r. powód złożył u strony pozwanej korekty do refundacji obejmujące okres od 1 stycznia 2005 r. do 15 lutego 2005 r. Jednocześnie uiścił na rzecz strony pozwanej kwotę 12 043,40 zł tytułem odsetek z tytułu złożonych korekt, uznając, że do czasu ich złożenia przedwcześnie otrzymał od strony pozwanej refundację.

Strona pozwana nie uwzględniając powyższego dokonała potrącenia części należności z tytułu nienależnej refundacji z zestawień refundacyjnych powoda obejmujących okres od 1 do 15 września 2005 r. oraz okres od 16 do 30 września 2005 r.

Sąd Okręgowy uznał, że istnieją podstawy do gradacji uchybień w zakresie realizacji recepty, a w związku z tym do przyjęcia, iż nie każde uchybienie musi pociągać za sobą tak daleko idącą konsekwencję, jak odmowa refundacji leku.

Nadto strona pozwana nie kwestionowała faktu, że właściwej osobie uprawnionej do tego wydano właściwy lek w zgodnej z treścią recepty ilości. Okoliczność ta wyłącza uprawnienie strony pozwanej do dokonania potrącenia z tego tytułu zgodnie z treścią art. 411 pkt 2 k.c.

Sąd Apelacyjny uwzględniając apelację pozwanego wyrokiem z dnia 18 maja 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej 10 352 zł.

Rozpoznając apelację pozwanego Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji z wyjątkiem ustalenia, że strona pozwana nie kwestionowała faktu, iż w kontrolowanej grupie recept w każdym przypadku właściwej osobie uprawnionej do tego wydano właściwy lek w zgodnej z treścią recepty ilości.

Stwierdził, że nie znajduje oparcia w treści właściwych przepisów pogląd Sądu Okręgowego w kwestii gradacji wymogów nakładanych na osoby realizujące recepty.

Usunięcie braków zrealizowanych recept nie jest dopuszczalne po kontroli i nie może mieć miejsca swoista sanacja *post factum* istniejących uchybień. Nieporozumieniem jest przyjęcie, że brak na recepcie podpisu osoby wydającej lek nie stanowi uchybienia o tej randze, która uzasadniałaby odmowę przyznania refundacji bez wykazania, że leki rzeczywiście nie zostały wydane zgodnie z treścią recepty.

Sąd Okręgowy uwzględniając powództwo w przeważającej części naruszył, zatem w przekonaniu Sądu Apelacyjnego art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, § 15 ust. 1 i 2, a także § 27 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 28 września 2004 r. w sprawie recept lekarskich.

Naruszył także uznawszy niedopuszczalność potrącenia art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 410 k.c. oraz art. 411 pkt 2 k.c.

Wyrok ten skargą kasacyjną zaskarżył powód.

W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzucił naruszenie art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, § 15 ust. 1 i 2 oraz § 27 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 28 września 2004 w sprawie recept lekarskich, art. 6 k.c. (bez wskazania postaci naruszenia) oraz art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 410 k.c. oraz art. 411 k.c. przez ich błędne zastosowanie.

Podnosząc te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania względnie o zmianę wyroku Sądu Apelacyjnego i oddalenie apelacji a także z zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za wszystkie instancje według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że sprzeczne z art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i postanowieniami § 15 ust. 1 i 2 oraz § 27 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 28 września 2004 w sprawie recept lekarskich jest przyjęcie, iż brak potwierdzenia realizacji recepty pozbawia aptekę prawa do refundacji oraz że nie jest możliwa następcza konwalidacja tego uchybienia, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów prowadzi do wniosku odmiennego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Poza sporem było, że powodowi przysługiwała wynikająca z przepisu art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 210 poz. 2135 – dalej ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r.) wierzytelność w wysokości 153 036,20 zł z zestawienia refundacyjnego powoda, z którą to wierzytelnością pozwany potrącił wierzytelność w tej samej wysokości wynikającą z tytułu niezasadnie – jego zdaniem – wypłaconych kwot refundacji.

Refundacja leków bezpłatnych i częściowo płatnych mieści się w sferze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Roszczenie refundacyjne podmiotów prowadzących apteki aczkolwiek wynika z ustawy, ma jednak charakter cywilnoprawny. Zobowiązanie będące

podstawą prawną takiego roszczenia kreuje wskazany wyżej art. 63 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r.

Zgodnie z nim apteka, po przedstawieniu podmiotowi zobowiązanemu do finansowania świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych zbiorczych zestawień zrealizowanych recept podlegających refundacji oraz innych niezbędnych informacji otrzymuje refundację ceny leku lub wyrobu medycznego wydawanego świadczeniobiorcy bezpłatnie lub za częściową odpłatnością.

Wzajemne relacje podmiotów tego stosunku zostały w sposób wyczerpujący unormowane w przepisach ustawowych oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie ustaw.

Analizując obowiązki stron a w szczególności podmiotu prowadzącego aptekę należy mieć na uwadze, że celem przepisów o refundacji i realizacji recept oraz nałożonych rygorów jest z jednej strony uszczelnienie systemu refundacji leków i zapewnienie kontroli nad publicznymi pieniędzmi, z drugiej pomoc pacjentom i ochrona ich dobra, np. przed realizacją błędnie wystawionej czy zrealizowanej recepty.

Z tych względów należy podzielić pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2009 r. V CSK 103/09 (LEX nr 531342), że wydatki ze środków publicznych muszą być prawnie uzasadnione. Podmioty prowadzące apteki mogą je uzyskać po spełnieniu wyraźnych, jednoznacznych wymagań. Skoro ich nie spełniają, to wypłacone z tego tytułu przez NFZ świadczenia refundacyjne są nienależne (art. 410 § 2 k.c.). Nie do zaakceptowania, bowiem była – występująca w sprawie V CSK 103/09 – praktyka polegająca na realizowaniu recept niezawierających danych o osobie pacjenta lub zawierających dane nieczytelne aczkolwiek – jak zauważył Sąd Najwyższy we wskazanym wyroku – zakwestionowane recepty mogły zawsze być zrealizowane w sposób niepreferencyjny.

Należy jednak zauważyć, że sam ustawodawca dopuszcza możliwość uzupełnienia złożonego zbiorczego zestawienia recept i informacji przyjmując w ustępie 5 powołanego art. 63 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. przedłużenie

terminu dokonania refundacji do czasu przekazania przez aptekę kompletnych danych.

Uchybienia popełnione przez powoda wiążące się ze spornymi roszczeniami nie miały w rzeczywistości żadnego wpływu na kwestię należnej mu refundacji.

Nazwisko osoby wydającej lek było drukowane przy otaksowaniu recepty.

Nie lekceważąc wymogu złożenia odręcznego podpisu będącego – jak wynika z § 15 ust. 2 pkt Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2004 r. w sprawie recept lekarskich (Dz. U. Nr 213 poz. 2164) – dowodem realizacji recepty, nie można braku tego traktować, jako nie mogącego podlegać sanowaniu.

Nie można też nie zauważyć, że sam prawodawca – aczkolwiek później – w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie recept lekarskich (Dz. U. Nr 97, poz. 646 ze zm.) zezwolił aptekarzowi na uzupełnianie złożonych danych i dopiero wówczas, gdy nie wykorzysta takiej możliwości recepta nie może być refundowana.

Skoro, zatem osoby wydające leki złożyły na zakwestionowanych receptach podpisy potwierdzające realizację recepty, odpadła przeszkoda do refundacji złożonych recept.

Nie istnieje zatem wierzytelność pozwanego z tytułu nienależnego świadczenia wynikającego z wypłacenia powodowi kwot refundacji za zakwestionowane recepty.

W konsekwencji nie istnieje też podstawa do potrącenia wierzytelności pozwanego z wierzytelnością powoda z tytułu refundacji tak więc nie było podstaw do stosowania przez sąd przepisów art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 410 k.c.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i apelację pozwanego oddalił, obciążając pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, przy czym na podstawie art. 108 § 1 zd. drugie k.p.c. ich szczegółowe wyliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu.